

**Nejvyšší státní zastupitelství
analytický a legislativní odbor**

660 55 Brno, Jezuitská 4
tel.: +420 542 512 111, fax : +420 542 512 227
e-mail: podatelna@nsz.brn.justice.cz
datová schránka: 5smaetu

1 SL 746/2015 - 7

V Brně dne 9.11.2015

Česká lékařská společnost J. E. Purkyně
výbor Sexuologické společnosti
Ke Karlovu 11
128 08 Praha 2

**Trestnost opatřování, přechovávání a zpřístupňování pornografických
materiálů ze strany znalců**

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo dne 2.11.2015 Váš dotaz ze dne 29.10.2015. Žádáte o vyjádření k trestnosti činu spočívajícího v tom, že znalci v souvislosti se svou odbornou činností sexuologů přechovávají a rovněž vyšetřovaným osobám cíleně zpřístupňují pornografická díla nejružnějšího charakteru. Vyšetřovanými osobami či pacienty jsou osoby zletilé i děti (pokud jsou znaleckému zkoumání podrobeny osoby mladší 18 let).

Dovolte nám, abychom Vás informovali, že státní zastupitelství je oprávněno vykonávat pouze působnost, kterou mu dává zákon. Základním právním předpisem vymezujícím působnost státního zastupitelství je zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší státní zastupitelství není oprávněno poskytovat stanoviska či výklady právních předpisů a jejich částí, které jsou adresovány subjektům mimo soustavu státního zastupitelství. V opačném případě by vybočilo z výkonu své zákonem vymezené působnosti. Nejvyšší státní zástupce má oprávnění vydávat výkladová stanoviska podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, za účelem sjednocení rozdílného výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu

působnosti státního zastupitelství, tedy je může nejvyšší státní zástupce vydávat výlučně pro soustavu státního zastupitelství, a to jako stanoviska právně nezávazná.

V daném případě není dotaz činěn v konkrétní trestní věci, ale jde o posouzení ryze obecné, které se týká nejenom znalců, ale lékařů obecně. Situace, která je v dotazu řešena a v níž se tito odborníci nacházejí, je reálná a dlouhodobá, naopak otázka možnosti trestního postihu je řešena toliko předběžně, na úrovni hypotézy.

Pojem „pornografie“ patří mezi tzv. neurčité právní pojmy (zákon tento pojem nedefinuje), které je nutno interpretovat. Materiál, který je lékaři a znalci přechováván a vyšetřovaným osobám nebo například i studentům zpřístupňován, je nepochybně pornografickým ve smyslu trestního práva tehdy, pokud neakceptovatelným způsobem uráží cit pro sexuální slušnost, způsobuje morální pohoršení osobám s běžným cítěním a podněcuje sexuální pud, což je zcela základní atribut jakéhokoliv pornografického díla.¹⁾

Podle obsahu lze pornografická díla rozdělit na tři kategorie:

- a) *pornografii tvrdou*, v níž se projevuje násilí či neúcta k člověku nebo která popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem,
- b) *pornografii dětskou*, která zobrazuje dítě nebo osobu, která se jeví být dítětem,
- c) *pornografii prostou*, kterou tvoří ostatní druhy pornografických děl nezařazených do předchozích dvou kategorií.

Trestní zákoník postihuje v různých modifikacích nejenom vlastní držení pornografie, ale i její výrobu, následné nakládání s pornografií a její rozšiřování, přičemž trestnost činů je diferencovaně založena na kombinaci druhu pornografie a okruhu osob (podle věku), které mají být před závadovým materiálem chráněny. Ze současné právní úpravy vyplývají následující závěry:

Výroba, přechovávání (byť pro vlastní potřebu) a jakékoli další nakládání s **dětskou pornografií** je trestné.

Pouhé držení, přechovávání **tvrdé pornografie** trestné není, ostatní druhy nakládání s tímto materiálem stejně jako jeho samotná výroba však již trestné jsou. Šíření či

¹⁾ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.9.2007, č.j. 5 As 32/2007-83, popisuje rozdíl mezi pornografickým a erotickým materiálem takto: „Hranice mezi pornografií, materiálem se zákonem nedovolenými prvky pornografie a erotikou není nijak jasně vymezena, je nestálá a odvíjí se od kulturních, náboženských a jiných zvyklostí společnosti i od osobních zkušeností každého jedince. Pornografii se rozumí především znázorňování lidského těla či sexuálního chování, vytvořené především s cílem podněcovat sexuální pud. Jako pornografické se zpravidla označují ty materiály, které překračují morální normy společnosti a vzbuzují u výrazné části stud, slabší formy podobných zobrazení se v takovém případě označují jako erotika. Erotika naopak nezobrazuje lidskou sexualitu jako dominantní motiv, může sexuálně vzrušovat, není to však její primární cíl, takovéto vzrušení není primární a záměrné, erotika nepřekračuje soudobé standardy společnosti.“

zpřístupňování **tvrdé pornografie** je tedy trestné bez ohledu na to, zda je materiál šířen vůči dítěti nebo vůči dospělému.

Naproti tomu výroba **prosté pornografie** trestná není a její následné šíření je trestné pouze tehdy, pokud je materiál zpřístupňován dětem mladším 18 let.

Šíření jiné pornografie než tvrdé a dětské, tedy **pornografie prosté**, trestné není, byť by zobrazovala sexuálně patologické praktiky.

Podle některých autorů²⁾ je (ne)pornografická povaha díla přímo závislá na **kontextu a okolnostech**, v jakých je dílo předkládáno (např. na vědeckém semináři či v trestním spisu), nikoli však na tom, komu je dílo předkládáno ani s jakým záměrem je tak činěno. Jiní autoři³⁾ odvozují (ne)pornografický charakter materiálů i od jejich **účelu** – pokud jsou materiály určené k vědeckým, studijním, uměleckým či osvětovým cílům, nelze je považovat za díla pornografická (např. učebnice nebo osvětové materiály).

Za zásadní a nesporné lze považovat východisko, které má přímou oporu v trestním zákoníku a tím je zákonný znak zavinění. Všechny skutkové podstaty trestných činů, které trestní zákoník ve vztahu k pornografii definuje, jsou úmyslné. **Úmyslné zavinění pachatele se musí vztahovat ke všem znakům skutkové podstaty, tedy i k objektu trestného činu.** Objektem těchto trestných činů je *zájem společnosti na ochraně dospělých před obtěžováním a dále zájem společnosti na ochraně mravního rozvoje dětí a na ochraně před jejich sexuálním zneužíváním.*

Regulace nakládání s pornografickým materiálem ve svém důsledku omezuje právo na svobodné vyhledávání a šíření informací. Na druhou stranu platí, že základní vědeckou metodou je pozorování a typickou, nejenom kriminalistickou, metodou poznání je pokus.

V rámci lékařského úkonu je pornografický materiál pacientům stejně jako během znaleckého zkoumání potenciálním pachatelům trestného činu nabízen (předkládán), přenecháván k seznámení či jinak zpřístupňován (promítán) zcela záměrně, neboť se jedná o součást onoho pokusu či pozorování za účelem odborné diagnostiky a případné další adekvátní terapie. Zároveň jde o metodu, kterou nelze za současné úrovně vědeckého poznávání v oboru lidské sexuality nahradit jiným způsobem. Za identickým účelem je také tento materiál odborníky opatřován a přechováván, přičemž je nerozhodné, v jaké podobě či formě se materiál nachází, zda se jedná o fotografie, filmy nebo v současné době spíše o uložené datové soubory na nosičích.

Závěr je tedy takový, že opatřuje-li si, poté přechovává a následně zpřístupňuje lékař, vědec či znalec pornografický materiál jako studijní, terapeutickou, vědeckou či zkušební pomůcku, pak jeho **úmysl nesměruje k tomu, aby byl narušen či ohrožen žádný ze shora uvedených objektů trestného činu, tedy ony státem**

²⁾ Novotný, O., Dolenský, A., Valo, M., Vokoun, R. Trestní právo hmotné II. Zvláštní část. 2. vydání. Praha: Codex, 1995, str. 115.

³⁾ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1883.

či společností ceněné a ochraňované zájmy. Takový čin pro nedostatek zavinění tedy nemůže být trestným činem.

Děkujeme za váš dotaz.

S pozdravem

JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. v.r.
ředitel odboru

Za správnost vyhotovení:
Rohovská

